

Avrupa Parlamentosu'nda Yer Alan Siyasi Grupların Helsinki Zirvesi Sonrası Türkiye İle İlgili Siyasi Sorunlara Yaklaşımları

Betül Aydoğan

ÖZET

Avrupa Birliği Antlaşması'nın 49. maddesine göre, Birliğe katılacak ülkeler için Avrupa Parlamentosu'nun (AP) onayının alınması gerekmektedir. Dolayısıyla, AP içinde yer alan siyasi parti gruplarının aday ülkeler ilgili değerlendirmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, diğer üye ülkelere nazaran daha uzun bir adaylık serüvenine sahip Türkiye açısından, siyasi parti gruplarının öne çıkan siyasi konulara yaklaşımlarını değerlendirmektedir. Bu değerlendirme, Türkiye'ye adaylık statüsünün verildiği 1999 yılında gerçekleşen Helsinki Zirvesi'nden günümüze kadar yapılan AP genel oturumu tutanakları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, Kürt sorunu, Ermeni soykırımı iddiaları, insan hakları ihlalleri, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, Türk ordusunun siyasi rolü ve Kıbrıs sorunu yapılan değerlendirmelerde öne çıkan başlıca konulardır. Son üç dönemdir Parlamento'da en fazla sandalye sayısına sahibi olan Avrupa Halk Partisi (Hıristiyan Demokratlar - EEP), Türkiye için imtiyazlı ortaklıktan yana görüş belirtmektedir. Parlamento'da yer alan ikinci büyük grup olan Avrupa Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (S&D), Avrupa Birliği'nin bir Hıristiyan kulübü olmadığını ispatı için Türkiye'nin üyeliğinin büyük önem taşıdığını savunmaktadır. Avrupa için Liberal ve Demokrat İttifakı Grubu (ALDE) da Türkiye'nin üyeliğine olumlu yaklaşmaktadır. AB kurumlarına güvensizlik duyulmasına yol açacağı için Türkiye'nin imtiyazlı ortaklıkla Birliğe bağlanmasına karşıdır. Avrupa Serbest İttifakı/Yeşiller Grubu (Greens/EFA) diplomatik ilişkilerde ilerleme kaydedilmesi için Ermenistan'la ekonomik ilişkilerin artırılması ve Ermeni soykırımının tanınması şartıyla Türkiye ile gerçekleştirilen müzakerelerde hedefi tam üyelik olarak görmektedir. Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu (ECR), Türkiye'nin üyeliğine tamamen karşı bir duruş sergilemektedir. Türkiye'ye aday ülke statüsü tanıyan ve müzakerelerin başlatılması kararını veren AB kurumlarını eleştirmektedir. Avrupa Birleşik Solu/İskandinav Yeşil Solu Konfederasyon Grubu (GUE/NGL), Kürt meselesini demokratik ve barışçıl yollarla çözmediği müddetçe Türkiye'nin üyeliğine karşıdır. Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu (EFD), Türkiye'ye adaylık statüsünün verilmesini AB tarihinde ölümcül bir hata olarak değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Avrupa Parlamentosu, Siyasi Parti Grupları, Türkiye-AB İlişkileri

Giriş

Avrupa Birliği'nin ulusüstü kurumlarından, doğrudan halkoyu ile seçilen tek kurumu Avrupa Parlamentosu (AP), en genel tanımıyla, üye ülkelerden seçilen temsilcilerin fikirlerini belirttiği ve tartışma ortamının sağlandığı bir forumdur. Günümüzde 27 üye ülkeden 736 parlamenterıyla AP, dünyada Hindistan'dan sonra en yüksek sayıda seçmenin katıldığı demokratik seçimlerle oluşturulur.

Avrupa Parlamentosu'nun Avrupalı vatandaşları temsil edebilme gücü sorgulanmaya açıktır. Bir yandan, her üye devlette doğrudan halkoyu ile yapılan seçimlerle meclise gelmiş parlamenterler, bu çatı altında görüşlerini özgürce ifade edebilmektedirler. Dolayısıyla, bir konu üzerinde farklı görüşlerin dile getirilmesi mümkün olmaktadır. Diğer yandan ise, her seçimle daha da düşen oy verme oranları, AP parlamenterlerinin temsil gücünü olumsuz etkilemektedir.

AP seçimlerinde adaylar ulusal partilerinin listesinde yer alır. Her ne kadar neredeyse tüm ulusal partiler AP içinde yer alan bir siyasi gruba bağlı olsa da, bu bağ yeterince güçlü değildir. Bu sebeple, AP seçimlerinde yerel politikalar her zaman daha fazla öne çıkmaktadır. Seçmenler, birçok durumda, AP seçimlerini ara dönem güvenoyu oylaması gibi görmektedirler¹. Aynı zamanda bu durum, parlamenterlerin AP'de ulusal partileri ve yerel kamuoyunu yansıtılabilmelerini sağlamaktadır.

Avrupa Parlamentosu'nun bazı özellikleri ulusal parlamentolardan farklıdır. Örneğin, ilk kez doğrudan seçimlerin yapıldığı 1979 yılından bu yana, hiçbir siyasi parti grubu tek başına çoğunluğu sağlayamamıştır. Bu sebeple, Parlamento'da her oylama öncesi siyasi parti grupları arasında ittifaklar kurulur. Bu durum, AP'de uzlaşma kültürünün oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kurumlarda alınan kararların yalnızca milli çıkarların ve üye ülkelerin politikalarının yansımaları olmadığı en güzel örnekleri Avrupa Parlamentosu'nda yaşanmaktadır. Üye devletlerin halkları tarafından seçilen parlamenterler, milli çıkarları öne çıkararak değil, sahip oldukları ideoloji ile aynı paralellikte sonuçlar elde etmek için ittifaklar kurarlar.

Avrupa Parlamentosu çatısı altında benzer siyasi tutumları olan ulusal partiler bir araya gelerek siyasi parti gruplarını oluşturmaktadırlar.² AP'nin yetkileri arttığı oranda, siyasi parti gruplarının önemleri ve yetkileri de artmaktadır. Avrupa

---

¹ Richard Corbett, Francis Jacobs, Michael Shackleton, *The European Parliament* (Londra: John Harper Publishing, 2003), s. 86.

² 1964 yılında gerçekleşen Avrupa Konseyi'nin 25. yıl dönümünde Danışma Meclisi (1974'te adı Parlamenterler Asamblesi olarak değişmiştir) Uygulama Kurallarında açıkça parlamenterlerin siyasi grup kurabileceklerinden bahsetmiştir.

Birliği'nin genişlemesiyle beraber daha Şeffaf, daha fazla vatandaş katılıminin sağlandığı ve daha demokratik yapı arayışı da sũrmektedir.³

Adaylık sũrecindeki ũlkeler iĀin Parlamento'nun değerlendirmeleri bũyũk önem taŐıtmaktadır. İlk olarak, AB Antlaşması'nın 49. maddesine gũre, AB'ye katılacak ũlkeler iĀin Parlamento'nun onayının alınması gerekmektedir. Parlamento sahip olduğu bu gũcũ, ancak mũzakerelerin sonlandığı son aŐamada uygulayabilir. İkinci olarak, AB'nin bũtĀe ile ilgili yetkilere sahip iki ũnemli kurumundan biri olan Parlamento, adaylık sũrecindeki ũlkeye katılım iĀin sağlanan maddi desteğin belirlenmesinde etkili bir gũce sahiptir. Bunların yanında, Komisyon raporlarının tartıŐıldıđı genel oturumlarda, doğrudan halkoyu ile seĀilmiş parlamenterlerin adaylık sũrecindeki ũlkelerle ilgili gũrũŐleri, bir ũlĀde ũye ũlkelerin vatandaşlarının dũŐũncelerini yansıtılmaktadır.

Avrupa Parlamentosu tarafından aday ũlkeler tarafından kaydedilen ilerlemeler raporlanır. Bu sebeple Parlamento, 1999 yılında gerĀekleŐen Helsinki Zirvesi ile adaylık statũsũ kazanan Tũrkiye'deki gelişmeleri Āok yakından takip etmektedir. Tũrkiye iĀin hazırlanan bu raporlarda AP, Tũrkiye'de insan hakları ve temel hak ve ũzgũrlũklerin ihlali, kadınların sosyal hayattaki rolũ ve etkinliği, Kıbrıs sorunu, Ermeni soykırımı iddiaları ve Kũrt sorunu gibi siyasi konularda ũnemli değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Avrupa Parlamentosu'nda yer alan siyasi parti gruplarının Tũrkiye ile ilgili siyasi konulara karşı tutumları parti grupları arasında farklılıklar gũstermektedir. ĀalıŐmamızda, Tũrkiye'nin AB ũyelik serũveninin ũnemli bir dũnũm noktası olan adaylık statũsũnũn verildiği 1999 yılından gũnũmũze siyasi parti gruplarının Tũrkiye ile ilgili sũylemlerine ve tutumlarına yer verilmiŐtir.

ĀalıŐmamızın ana amacı, Tũrkiye'nin ũyelik sũrecinde Avrupa Parlamentosu'nun iŐlevini, kararlarının Tũrkiye ũzerindeki yankılarını ve siyasi parti gruplarının Tũrkiye ile ilgili siyasi konulara yaklaşımlarını analiz etmektir. ĀalıŐmanın yũnetimi iĀerik analizidir ve resmi Parlamento tutanakları temel kaynakları oluşturmuştur.

Avrupa Parlamentosu'ndaki Siyasi Parti Grupları

Siyasi parti grupları, ũĀ sebepten dolayı Avrupa siyasi yaŐamının en ũnemli partizan aktũrleri olarak gũrũlũrler.⁴ İlk olarak, bu gruplar, doğrudan seĀimlerin yapılmaya baŐlandıđı 1979 yılından bu yana seĀim bũlgeleri ile bağlantıdadır. İkinci olarak, AP'nin baŐarıları ve yasama konusunda gũçlenmesi, parti gruplarını AB siyasa yapımı sũrecinin merkezine oturtmaktadır. Son olarak, parti grupları Parlamento'nun iŐleyiŐinde ũnemli

³ Leyla Sanlı, *Avrupa Birliği ve Demokrasi AĀıđı* (İstanbul: Alan Yayıncılık, 2005), s. 16.

⁴ Mathieu Vieira, *"Does a European Party System Exist? A Conceptual Framework for Analysis"*, (No. 6) <http://dev.ulb.ac.be/cevipol/> (Erişim Tarihi 16 Aralık 2011).

fonksiyonlara sahiptir. Tıpkı yerel düzeydeki parti grupları gibi görev dağılımı, komisyonlara katılım, raporların dağılımı, konuşma süreleri gibi fonksiyonları vardır. 1953 yılından beri parlamenterler ulus bağlamında yakınlıkları yerine siyasi yakınlıklarına göre oturmayı tercih etmektedirler.

Avrupa Birliği'nde parti siyaseti iki farklı düzeyde yürütülmektedir. Ulusal düzeyde, ulusal, bölgesel ve yerel seçimler yapılır. Ulusüstü düzeyde ise, ulusal partiler AP'de sandalye sahibi olabilmek için yarışır. Oy kullanma, siyasalların temsili ve seçim kampanyalarının yürütülmesi gibi faaliyetler ulusal partiler tarafından üstlenilmektedir. Ulusal partiler bir araya gelerek AP içinde yer alan siyasi parti gruplarını oluştururlar⁵.

Son yıllarda Parlamentodaki Avrupa şüpheli parlamenterler sayıca artmıştır. Bu aynı zamanda, üye ülkelerde artan Avrupa şüpheliğinin bir göstergesi kabul edilir⁶. Son yapılan 2009 seçimlerinde, aşırı sağın önemli bir destek kazandığı görülmektedir. Hollanda, Avusturya, Danimarka, Finlandiya ve Birleşik Krallık gibi önceden aşırı sağ partilerin güçlü olmadığı ülkelerde, bu partiler güçlerini arttırmıştır.

En son AP seçimleri 4–7 Haziran 2009 tarihlerinde gerçekleşmiş ve 736 parlamenter seçilmiştir⁷. AP seçimlerinde, AB vatandaşları oturma iznine sahip oldukları ülkede, o ülkenin vatandaşlığına sahip olma şartına bakılmaksızın aday olabilir ve oy kullanabilirler.⁸

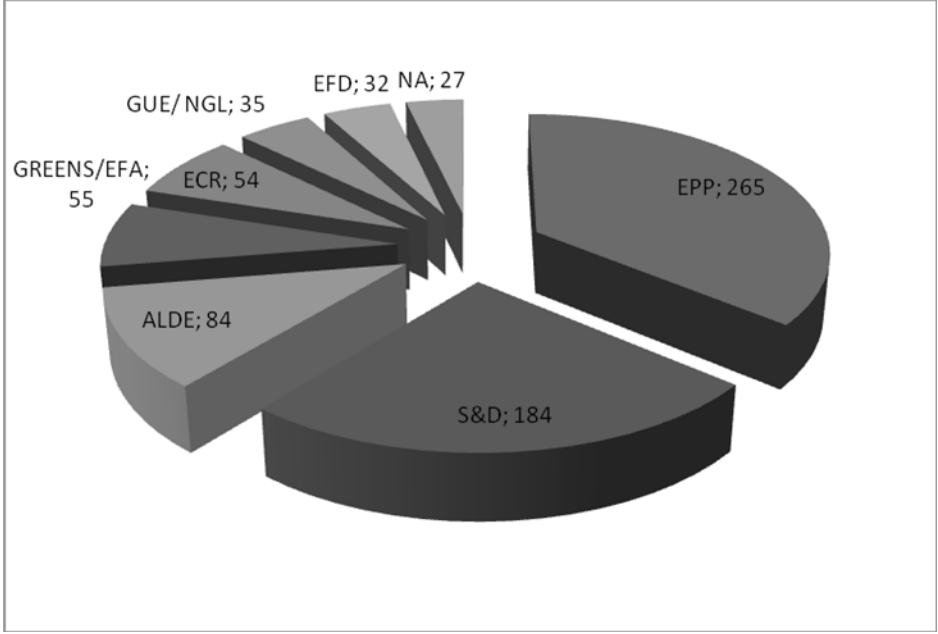
⁵ Gail McElroy, Kenneth Benoit, "Policy Positioning in the European Parliament", *European Union Politics* (Vol. 13, No.2, 2011), ss. 5-13.

⁶ Catherine De Vries, Erica Edwards, "Taking Europe To Its Extremes: Extremist Parties and Public Euroscepticism", *Politics* (Vol. 15, No.1, 2009), ss. 5-7.

⁷ AP seçimlerinde oylama, ulusal düzeyde yapılır, üye ülkeler nüfuslarıyla orantılı sayıda parlamenter seçerler. Örneğin, Almanya en fazla sayıda (99) parlamenterini parlamentoya gönderirken, Malta en az sayıda (5) gönderir.

⁸ Kristin Archick, Derek E. Mix, CRS Report for Congress, Prepared for Members and Committees of Congress, *The European Parliament*, 25 Şubat 2010.

Grafik 8: Avrupa Parlamentosu 2009 Seçim Sonuçları

Kaynak: <http://www.europarl.europa.eu> (Erişim Tarihi 13 Aralık 2011)

EPP, % 35'lik oy oranıyla sayısal açıdan en büyük siyasi grubu oluşturmaktadır. 2009'da S&D (Grubun adı Sosyalistler & Demokratlar olarak değişmiştir) bir önceki seçimde olduğu gibi toplam sandalye sayısının yaklaşık dörtte birine sahip olmaya devam etmektedir. 2007 yılı başında Bulgaristan'ın ve Romanya'nın Birliğe katılımıyla birlikte Liberaller (ALDE) geçici bir oy artışı yaşamıştı. Fakat, 2009 seçimleriyle birlikte oy oranı önemli ölçüde düşerek 2004 yılında sahip oldukları yüzdeye gerilemiştir. Yeşiller ise, oylarını % 5,5'ten % 7'ye çıkararak Parlamento'daki dördüncü büyük grubu oluşturmaktadırlar.¹

Siyasi Parti Gruplarının Türkiye İle İlgili Siyasi Konulara Yaklaşımları

Bu bölümde, yer alan beşinci dönem (1999–2004), altıncı dönem (2004–2009) ve yedinci dönemde (2009-devam ediyor) Avrupa Parlamentosu'nda siyasi grupların Türkiye ile ilgili siyasi konulara yaklaşımları belirtilecektir. Avrupa Parlamentosu genel oturumlarında gerçekleşen tartışmalar ışığında öne çıkan başlıca konular; Kıbrıs sorunu, Ermeni soykırım iddiaları, insan hakları ihlalleri, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, Türk ordusunun sivil politika üzerindeki etki alanı ve Kürt sorunudur. Ayrıca, bu bölümde siyasi parti gruplarının Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki yaklaşımlarına da yer verilecektir.

¹ McElroy, Benoît, op.cit. dipnot 5, s. 8.

1. Avrupa Halk Partisi (Hıristiyan Demokratlar) (EPP - Group of the European People's Party)

EPP siyasi yelpazenin merkez sağ kanadında yer alır. Avrupa bütünleşmesi projesinin en başından bu yana çalışmalarını süreklilikle devam ettirmiş ve bu süreçte önemli roller üstlenmiştir. Kökleri, Robert Schuman, Alcide De Garperi ve Konrad Adenauer gibi Birliğin kurucu isimlerine kadar uzanır. Federal yapıya sahip, ikincillik ilkesine dayanan güçlü bir Avrupa'ya ulaşmak EPP'nin ülküsüdür. 1976'da kurulan EPP, demokratik, şeffaf ve vatandaşlarına yakın bir Avrupa için mücadele etmektedir. Refah düzeyi yüksek bir Avrupa oluşumuna ancak sosyal bilincin yerleştiği Serbest Pazar ekonomisinin teşvikiyle ulaşılabileceğini savunmaktadırlar.²

EPP'nin gelişimi, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki merkez-sağ partilerinin dahil edilmesinin büyük ölçüde başarılı olduğunu göstermektedir. 2009 yılı itibariyle EPP 72 üye partiye, 39 AB üyesi ve AB üyesi olmayan ülkeye ev sahipliği yapmaktadır.

Türkiye'nin AB'ye üyeliği konusunda EPP parlamenti Ilkka Suominen, Türkiye'nin asla üye olamayacağını söylemenin, Türkiye'deki gelişmeleri hala yetersiz görmenin, dürüstçe olmadığı kanısında olduklarını belirtmiştir. Grup, Türkiye'nin dışlanmaması taraftarıdır. Diğer yandan, Türkiye'nin de bu süreçte üzerine düşenin en iyisini yapma çabası içinde olmadığını savunmaktadır. Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu ya da Hıristiyan azınlıklara uygulanan muamele konusunda Türkiye'nin siyasi kriterleri karşılamadığını belirtmektedir.³

Helsinki Zirvesi sonrası, EPP siyasi parti grubunun içinde bulunan CDU/CSU parti grubu, Türkiye'ye adaylık statüsünün tanınmasından derin üzüntü duyduklarını belirtmiştir. Avrupa Konseyi'nin verdiği bu kararı "*ölümcül bir hata*" olarak değerlendirmiştir. Türkiye ile yakınlaşmanın, önemli ve güvenilir müttefiklerle olan ilişkileri sürekli olarak engelleyeceğine dikkat çekmiştir. Türkiye'nin öngörülebilir gelecekte gereken şartları sağlayamayacağı ve Türkiye'nin ordunun etki alanı gibi anayasal temel maddeleri değiştiremeyeceği yönündeki inançlarını ifade etmiştir. Grubun, Türkiye ile ilişkilere biçtiği rol ise ekonomik çerçeve içinde yakın ilişkilere dir.⁴

² "With the European People's Party", http://www.eppgroup.eu/group/en/howwework_3.asp (Erişim Tarihi 4 Nisan 2011).

³ AP Genel Oturumu, 6 Ekim 1999, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+19991006+ITEM001+DOC+XML+V0//EN&language=ET&query=INTERV&detail=3-040> (Erişim Tarihi 3 Ocak 2011).

⁴ AP Genel Oturumu, 11 Nisan 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20000411+ITEM009+DOC+XML+V0//EN&language=LT&query=INTERV&detail=2-242> (Erişim Tarihi 3 Ocak 2011).

Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması konusunda EPP siyasi grubu, 1999 yılının Aralık ayından sonra Türkiye'deki yetkililerin adaylık statüsü kararı sonrasında reformların sadece kurumsal bazda değil, aynı zamanda düşünsel bazda radikal değişiklikleri de gerektirdiğinin anlaşıldığına vurgu yapmaktadır. Ayrıca, Güneydoğu'da Kürt belediye başkanlarının tutuklanmasını, AP'den bir parlamenterin Türkiye ziyareti sırasında Türkiye İnsan Hakları Derneği Başkanı Akın Birdal'ın tutuklanması ve cezaevine gönderilmesini eleştirmektedir. Türk hükümeti ve siyasi partilerinin anayasal düzenlemeler yaparak Helsinki Kararları'nı uygulamasını ve demokratik hakları güvence altına almasını talep etmektedir.⁵

EPP adına konuşan Ria Oomen-Ruijten, Türkiye'nin 2009 yılı ilerleme raporunda belirtilen demokratikleşme adımlarını atmasını, geçmişle birlikte düşünülünce çok önemli adımlar olarak değerlendirmiştir. Oomen-Ruijten'e göre, 2009 yılının ortalarında Türkiye'nin başlattığı "demokratik açılım" medyada birçok tartışmaya sebep olmuş fakat beraberinde önemli adımları da getirmiştir. Tüm bu karşı çıkışlara rağmen, bu açılımı devam ettirme konusunda kararlılığını gösteren yetkilileri tebrik etmiştir. Demokratik Toplum Partisi'nin üyelerinin tutuklanmasının bu açılımı tehdit eden bir adım olarak görmüştür. Türkiye'de yaşanan şiddeti ve terörü lanetleyen ama aynı zamanda öyle bir kararı veren Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi'ni eleştirmiştir. Barışın ancak anayasal hakların garanti altına alınmasından sonra gelebileceğini, güvenliğin sağlandığı ortamlarda ilerleme ve gelişmenin tüm vatandaşların yararına olacağını belirtmiştir.⁶

Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak EPP adına söz alan Lennart Sacrédeus, Kıbrıs'ın neredeyse yüzde 40'ında Türk askerlerinin bulunmasını işgal olarak nitelendirmiştir. Tarihte, Kıbrıs'ın hiçbir zaman bölünmediğini, fakat son 26 yıldır yabancı işgali altında olduğunu belirtmiştir. Sacrédeus'a göre, bölünme sebebiyle, Avrupa Birliği'nin özgürlükleri adanın tamamında uygulanamamaktadır.

Türkiye'deki Güneydoğu sorunuyla ilgili olarak söz alan EPP parlamenterleri Camiel Eurlings, PKK'yı terörist bir organizasyon olarak gördüklerini; fakat bu sorunun çözümü için Kürtlerin haklarının tanınması gerektiğini belirtmiştir. Başbakan Erdoğan'ın barış yanlısı sözlerini eylemlerle desteklemesi gerekmektedir. Eurlings bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Kürtlerin kültürel hakları konusunda eğer Türk televizyonları Kürtçe programlara daha çok yer verirse, Danimarka'daki Roj TV eski önemini yitirecektir. Ayrıca, koruculuk sistemi iptal edilmelidir, evinden edilmiş kişiler eski evlerine geri dönmelidirler. DTP'nin eşbaşkanları Baydemir ve Türk, şiddet karşıtı konuşmalar yapmalıdır.

⁵ AP Genel Oturumu, 11 Nisan 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20000411+ITEM009+DOC+XML+V0//EN&language=LT&query=INTERV&detail=2-242> (Erişim Tarihi 3 Ocak 2011).

⁶ AP Genel Oturumu, 20 Ocak 2010, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20100120+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 2 Ocak 2011).

Ayrıca, EPP grubunun Yunan parlamentosu Konstantinos Hatzidakis'e göre, Türk ordusunun kontrolsüz müdahaleleri bölgedeki tüm Kürtleri temel haklarından etmektedir. Hükümet, daha fazla demokrasi, sosyal destek, sosyal haklar ve adalet sağlama amacıyla hareket etmelidir.⁷

EEP parlamenterleri Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecini değerlendirirken kaydedilen olumlu gelişmeleri vurguladıkları gibi, gelişme sağlanamayan, özellikle insan hakları ile ilgili konulara da vurgu yapmaktadır. Bir merkez sağ partisi olarak AB'nin genişlemesinden yana genel tutum geliştiriyor olsalar da, EEP, diğer adıyla Hıristiyan Demokratlar, çoğunluğu Müslüman olan halka sahip Türkiye'nin adaylığına sıcak bakmamaktadırlar. Türkiye'yle kurulan ilişkilerin ekonomik alanda sınırlı tutulmasını savunmaktadırlar. Bu savlarını, AB'nin yeni üye kabul edebilecek kaynaklara sahip olmamasına dayandırırken, aynı tutumu Hırvatistan'ın üyeliğiyle ilgili tartışmalarda sergilemeyip, Hırvatistan'ın üyeliğini desteklemektedirler.

2. Avrupa Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı (S&D - Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament)

Avrupa coğrafyasında, modern Avrupa bütünleşmesi hareketinin doğuşundan itibaren sosyalist ya da sosyal demokrat partiler genellikle merkez solda yer alır. Sosyalist Grup, Avrupa Parlamentosu'nun öncülü olan AKÇT'nin Ortak Meclisi'nde kurulan ilk parti gruplarından biridir. Bu grup varlığını, atanmış Parlamento dönemlerinde ve doğrudan seçimlerin yapıldığı dönemlerde de sürdürmüştür.⁸ Halk oylamasının yapıldığı 1979 Avrupa Parlamentosu genel seçimleri sonucunda Sosyalist Grup, parlamentoda en fazla sandalyeye sahip siyasi parti grubu olmuştur. Avrupa Tek Senedi'nin yürürlüğe girdiği 1987 yılında, Grup, işbirliği usulü dolayısıyla parlamentoda çoğunluğu sağlamak için EPP ile ittifak kurmuştur. Bu tarihten itibaren, Parlamento'ya sağ-sol koalisyonu hakim olmuştur. 2007 yılında Grup, yeni üyelerin katılımıyla, Letonya ve Kıbrıs haricinde tüm yeni üyelerin parlamenterlerinin meclise girmesiyle ikinci en büyük grup olmuştur. Fakat, 2009 seçimleriyle birlikte Grubun üye sayısında düşüş gözlenmiş ve 184 sandalye kazanabilmiştir.⁹

S&D, Avrupa Birliği'nin diğer dinleri dışlayan bir Hıristiyan kulübü olmadığına vurgu yapan bir siyasi gruptur. Türkiye'yi laik anayasasıyla Müslüman yoğunluklu bir ülke olarak tanımlayan grup, Avrupa Birliği'ni zenginleştireceği görüşündedir. Helsinki Zirvesi sonrası yapılan

⁷ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

⁸ <http://www.socialistsanddemocrats.eu/gpes/index.jsp> (Erişim Tarihi 4 Nisan 2011).

⁹ http://www.europarl.europa.eu/parliament/archive/elections2009/en/index_en.html (Erişim Tarihi 4 Nisan 2011).

değerlendirmelerde S&D adına söz alan Göran Färm, eğer Türkiye üye ülke olsaydı, Almanya'dan sonra en fazla nüfusa sahip ülke olarak, genel olarak Müslüman geleneğiyle, Körfez ülkeleriyle Avrupa arasında Asya'dan Avrupa'ya coğrafi bir köprü olacağını belirtmiştir. S&D, Türkiye'nin Birliğe katılımı yönündeki ilk ciddi adımını atmasını olumlu karşılamıştır. Türkiye'yi tüm farklılıklarına rağmen her zaman Avrupa'nın tamamlayıcı unsuru olarak gören S&D, eğer Avrupa Türkiye'yi olduğu gibi kabul eder ve tüm farklılıklarıyla Avrupa ailesine dahil ederse, bunun siyasi ve kültürel sıçrama yaratacağı inancını taşımaktadır. Bu yaklaşım aynı zamanda, Avrupa'nın sahip olduğu değerlerin evrensel değerler olduğunu ve farklılıkları yok etmek yerine farklılıkları özümsemek olduğunu göstermeyi hedeflemektedir. Özümsemenin gerçeleşmesi için ortak alanlara ihtiyaç olduğunu ve bu ortak alanın da demokrasi olduğunu belirtmektedir. S&D adına söz alan Giorgos Katiforis'e göre, Türk ordusu aşırı özerk bir güce sahip olduğu için, bu şartlar altında fikir özgürlüğünün olması, milli kökenine bakılmaksızın herkese eşit olarak insan ve siyasi haklarının sağlanması, gerçekten özgür seçimler yapılarak iktidarın belirlenmesi mümkün değildir. Ordunun, anayasa tarafından koruma altına alınmış aşırı güçleri dizginlenmeden Türkiye'de demokrasiye ulaşamaz ve Türkiye, Birliğe üye olarak kabul edilemez. Katiforis, Türk yetkililerinin ve Türk basınının, siyasi hayata ordunun müdahalesinin anayasa tarafından onaylansa da onaylanmasa da demokrasiyle bağdaşmaması gerçeğinin yanında yer almamasını da eleştirmiştir.¹⁰ Grup, Türkiye'nin üyeliğini terörlü savaşıma konusunda küresel bir strateji olarak görmektedir.¹¹

Müzakerelerin başlaması sonrasında S&D grubu adına konuşan Türk asıllı parlamenter Vural Öger, müzakere süreci başlamadan önce Türkiye'nin önemli adımları attığını fakat, müzakere sürecinin başlamasıyla bu değişimin durduğunu söyleyerek AKP yönetimini eleştirmiştir. Basın özgürlüğü, azınlıkların korunması ve yargı konularında reformlar yapılmalıdır. Ergenekon davası siyasileştirilmemelidir. Kürt sorununun çözümü için, demokratikleşme sürecinin ilerlemesi ve azınlıkların korunması konusu ile reform yapılması gerekmektedir. AB'yi tam üyelik konusunda tam destek vermeye davet eden Öger, bu sayede Türkiye'nin daha hızlı ilerleyeceği inancını taşımaktadır.¹²

Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ile ilgili olarak S&D parlamenterleri Carnero González, Helsinki Zirvesi sonrası Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki uçurumun daraldığını, fakat insan haklarına saygı ve uluslararası hukuka uyum bağlamında demokratik ilkeler ile Türkiye'yle arasındaki uçurumun hiç olmadığı

¹⁰ AP Genel Oturumu, 11 Nisan 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+CRE+20000411+ITEM009+DOC+XML+V0//EN&language=LT&query=INTERV&detai1=2-242> (Erişim Tarihi 3 Ocak 2011).

¹¹ AP Genel Oturumu, 13 Aralık 2004, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20041213+ITEM-010+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Kasım 2011).

¹² AP Genel Oturumu, 5 Mayıs 2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090505+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 14 Aralık 2011),

kadar derinleştğini belirtmiştir.¹³ S&D siyasi grubu adına söz alan Türk asıllı Alman parlamenter Ozan Ceyhun ise, Türkiye'nin bir gün mutlaka demokratik bir ülke olacağını ifade etmiştir. Türkiye'de yeterli düzeyde olmasa da önemli değişimlerin yaşandığını, fakat buna rağmen AB çatısı altında her koşulda Türkiye'nin eleştirilmesini haksız bulduğunu belirtmiştir.¹⁴

S&D adına söz alan Martin Schulz, Türkiye'nin Kıbrıs'ı tanımamasının, müzakerelerin başlaması için şart olmaması fakat; müzakere döneminin de 15 yıl sürmemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu süreç içinde, Türkiye Kıbrıs'ı tanımazsa, görüşmeler askıya alınmalıdır. Türkiye'nin üyeliğini Avrupa Birliği'nin yeni bir üyeyi daha kaldıramayacağını düşündükleri için istemeyenlerin, benzer bir tepkiyi Hırvatistan konusunda da sergilemelerini istemiştir. Fakat, Hırvatistan konusunda buna benzer bir yaklaşımın olmaması sebebiyle, EPP siyasi grubunu ikiyüzlülükle suçlamaktadır. Martin Schulz'a göre bu yaklaşımın arkasındaki sebep Türkiye'nin farklı, uzak ve Müslüman görülürken, Hırvatistan'ın Katolik, muhafazakar ve yakın görülmesidir.¹⁵

S&D grubu adına söz alan Richard Howitt, demokratik açılım çağrısını, Kürtler için dil, kültür ve insan hakları alanında bir milat olarak nitelendirmiştir. Fakat, Anayasa Mahkemesi'nin Güneydoğu'da Kürt yoğunluklu bölgelerdeki oy çokluğuna sahip parti olan DTP hakkında verdiği kararı eleştirmiştir. Başbakan Erdoğan'ın parti kapatmaya karşı olduğunu ve bu çerçevede Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine uygun olarak anayasal değişikliğin bir an önce yapılması gerektiğini belirtmiştir. Kürt sorununun politik çözümünden yana olan kişilerin elleri kelepçelenirken ve yaklaşık 1000 kişi halk içinde kendi anadilini konuştuğu için hapsedilirken, Türkiye'nin dağdaki gerillaların aşağıya inmesi çağrısını anlamakta güçlük çektiğini ifade etmiştir.¹⁶ S&D siyasi grubunun Yunan parlamenterleri Panagiotis Beglitis, Türk ordusunun PKK'yı bahane ederek siyasi hayata müdahale ettiğini ve PKK'nın da bölgedeki gelişmemişlikten yarar sağladığını iddia etmiştir. Bu ilişki zincirinin kırılması için, var olan güçler arası savaşın artık desteklenmemesi gerektiğini söylemiştir.¹⁷

Avrupa Sosyalistler ve Demokratlar İlerici İttifakı, Hristiyan Demokratların aksine, Avrupa Birliği'nin belli bir dini inanışın etrafında

¹³ AP Genel Oturumu, 14 Şubat 2001, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20010214+ITEM-002+DOC+XML+V0//EN&language=SL> (Erişim Tarihi 6 Aralık 2011).

¹⁴ AP Genel Oturumu, 4 Haziran 2003, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20030604+ITEM-004+DOC+XML+V0//EN&language=LV> (Erişim Tarihi 30 Ekim 2011).

¹⁵ AP Genel Oturumu, 28 Eylül 2005, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20050928+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 16 Eylül 2011).

¹⁶ AP Genel Oturumu, 20 Ocak 2010, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20100120+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 2 Ocak 2011).

¹⁷ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

kümelenmiş olmasının engellenmesini desteklemektedirler. Parlamentodaki iki büyük grup olan EEP ve S&D grupları arasında yaşanan farklı yaklaşım sorunu, Türkiye'nin üyeliği üzerinden siyasi mücadele alanı haline gelmiştir. S&D, bu sebeple Türkiye'nin üyeliğine farklı bir önem atfederek sıcak bakmaktadır. Ayrıca, grubun içinde yer alan Türk asıllı parlamenterlerin bu görüşü destekler konuşmalarının grubun genel görüşü üzerinde etkili olduğu görülebilir.

3. Avrupa için Liberal ve Demokrat İttifakı Grubu (ALDE - Group of the Alliance of Liberals and Democrats for Europe)

Adından da anlaşılacağı üzere, grup üyeleri demokrat ve liberal değerlere olan bağlılıklarını ve üye ülkeler arasında daha sağlam işbirlikleri yaratarak insan hakları konusunda daha güçlü bir Avrupa oluşturmak için kararlılıklarını ifade etmişlerdir. Sürdürülebilir iyileşme programları sayesinde ekonomik ve mali kriz ile mücadele, bütçenin yeniden düşünülmesi, toplumla birlikte iklim değışikliğiyle mücadele, özgürlük ve temel haklar için mücadele ve dünyada tutarlı bir Avrupa stratejisinin teşviki Liberal Grubun siyasi politikasının ana temalarını oluşturmaktadır. Ekonomik kriz sonrasında AB ülkelerinden para birimi Avro olan ülkeler arasında daha güçlü bir destek mekanizması oluşması üzerine krizin yükünün hafifletildiğini savunmaktadır. Bu sebeple, Euro bölgesinin genişletilmesinden yanadır.¹⁸

Türkiye'nin üyeliği ile ilgili olarak ALDE siyasi grubu Morillon'un raporu üzerinde yaptığı değerlendirme Türkiye'nin üyeliği ile ilgili karar faktörlerinin ne dini konulardaki sorunlar ne de jeostratejik konumu olduğunu ifade etmiştir. ALDE, Kopenhag kriterlerini sağlamak için sadece anayasal değışikliklerin yapılması değil, aynı zamanda siyasi ve entelektüel fikirlerin de değıştirilmesi gerektiğini, tıpkı Batı Avrupa'da aynı devlet içindeki çoğulcu fikirler ve farklı kimliklerin varlığının, kültürel, dilsel ve siyasi hakların tanınması gibi Türkiye'nin de farklılıklar konusunda Avrupalı değerleri benimsemek zorunda olduğunu belirtmektedir.¹⁹

Birçok siyasi parti grubu tarafından Türkiye'nin tam üyelik öncesi eleştirilen meselelerine ALDE farklı bir yorum getirmiştir. "Soykırım", "Müslüman" ve "Asyalı" kelimelerini aşağılayıcı, ırkçı, ayrımcı ve Türkiye'nin Birliğe üyeliğine konulmuş engeller olarak nitelendirmiştir. Aynı zamanda, Türkiye'ye karşı bu yaklaşımları zamansız, yakışsız ve uygunsuz olarak değerlendirmiştir. Nicholson of Winterbourne, Müslümanların, üç İbrani inançtan birini izlediklerini, İslam'ın Hıristiyanlığın ve Museviliğin kardeşi olduğunu belirtmiştir. Konuşmasında, "Asyalı" kelimesinin ırkçı bir terim olarak

¹⁸ http://www.alde.eu/fileadmin/docs/home/documents/FINAL%20STRATEGIC%20PROGRAMME_web.pdf (Erişim Tarihi 1 Ocak 2011).

¹⁹ AP Genel Oturumu, 14 Kasım 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20001114+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN&language=MT&query=INTERV&detail=2-066> (Erişim Tarihi 11 Kasım 2011).

kullanılmasına ve Türkiye'nin Ermeni katliamından sorumlu tutulamayacağına dikkat çekmiştir. Osmanlı İmparatorluğu tarafından işlenmiş tüm suçlardan modern Türkiye'nin suçlanmadığı gibi, bu olay sebebiyle de suçlanmaması gerektiğini ifade etmiştir. Birleşmiş Milletler 1948 Sözleşmesi'nin, Ermeni trajedisini kapsayacak şekilde genişletilmediğini ve bu gerçekleşene kadar, Parlatentonun farklı davranmaması gerektiğini belirtmiştir.²⁰

Türkiye'nin AB'yle bütünleşme sürecinde bahsi geçen ayrıcalıklı ortaklık seçeneği, ALDE grubu adına söz alan Duff tarafından sert bir dille eleştirilmiştir. Duff'a göre, ayrıcalıklı ortaklık hedefi Türkiye'yi yanlış yollara sevk edecektir. Siyasi temsil ve AB hukukuna uyma zorunluluğu olmadan, hukuki ortaklık ilkesi olmadan Türkiye'ye ayrıcalıklı ortaklık teklif edilmesi "delilik"tir. Bu teklif, Avrupa için yıkıcı olacaktır ve Avrupa projelerine AP içinden büyük bir özgüven boşluğunun olduğunu gösterir.

ALDE grubu, Kürt sorununa yaklaşım konusunda Kemalist ideolojiyi 1930'lu yıllarda modern olan fakat 2000'lere gelindiğinde artık modern olmayan ve siyasi çözüm üretmez bir ideoloji olarak nitelendirmektedir. Bu sebeple, Komisyon'un katılım ortaklığı belgesinde Kürt sorununa değinilmemesini eleştirmiştir. Bu sorunun giderilmesi için, Konsey'i ve Parlamento'yu göreve çağırmıştır. Grup, ayrıca Kürt sorununun siyasi çözümünü Kopenhag kriterlerini yerine getirmenin zorunlu şartı olarak görmektedir.²¹

ALDE grubu, Türkiye'de silahlı kuvvetlerin, seçilmişlerin önüne geçmediği bir demokrasiye bir an önce geçilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu sebeple, Milli Güvenlik Konseyi ve tüm yetkileri dağıtılmalıdır. Ordunun laik devleti koruduğuna ve İslami radikalizminin önüne geçtiğine dair çok defa vurgu yapılmıştır. Bunun önüne geçmek sadece ordunun değil, tüm yönetenlerin sorumluluğudur.²²

İnsan hakları ihlalleri ile ilgili olarak ALDE grubu adına konuşan Sarah Ludford, Diyarbakır ve diğer yerlerde protestoculara karşı aşırı güç kullanan Türk polisi ve ordusunun, Türk Hükümeti'nin çıkarlarına da hizmet etmediğini ifade etmiştir. Şiddetin uzamasının ordunun gizli çıkarı olduğu ve bu sayede onun gücünü, önemini ve kaynaklarını arttırdığını savunmaktadır. PKK terörist yöntemler kullanmasına rağmen, Kürtlerin kültürel, dilsel ve siyasi kimliğinin

²⁰ AP Genel Oturumu, 14 Kasım 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20001114+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN&language=MT&query=INTERV&detail=2-066> (Erişim Tarihi 11 Kasım 2011).

²¹ AP Genel Oturumu, 14 Kasım 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20001114+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN&language=MT&query=INTERV&detail=2-066> (Erişim Tarihi 11 Kasım 2011).

²² AP Genel Oturumu, 4 Haziran 2003, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20030604+ITEM-004+DOC+XML+V0//EN&language=LV> (Erişim Tarihi 30 Ekim 2011).

tanınması amaçları Őiddete başvurmayan birçok Kürt tarafından da paylaşılmaktadır. Ahmet Türk ve Osman Baydemir'in Őiddete son verme ve siyasi tartişma çağrısında bulunduğunu hatırlatan Ludford, Komisyon'un bu konuda Türk Hkmeti'ni cesaretlendirecek bir Őeyler sylememesinden üzüntü duyduklarını ifade etti. Sadece sosyal ve ekonomik ilerleme ya da dilsel ve kültürel hakların tanınması için değil, siyasi diyalog ve çözüm için de Türkiye cesaretlendirilmelidir²³.

ALDE grubu adına söz alan Alexander Graf Lambsdorff, Youtube'un yasaklanması örneğinde olduğu gibi Türkiye'de basın ve fikir özgürlüğünün kısıtlanmasını eleştirmiştir. Gazetecilerin, yazarların, köşe yazarlarının yasalarla sınırlandırılması, kadın haklarının, dini azınlıkların korunmaması gibi önemli konular Türkiye'nin müzakere süresince çözmesi gereken konular olarak belirtilmiştir. Başbakan Erdoğan'ın, eleştirel yaklaşan köşe yazarlarının basın akreditasyonlarının geri alınmasını, genel olarak Ergenekon suç Őebekesi hakkında gazetecilerin, yazarların haksız yere gözaltına alınmasını, ATV ve Sabah'ın Başbakan'ın damadının kuruluşu olan Scharlach Holding tarafından alınmasını ve ayrıca, Doğan Grubu'na kesilen 380 milyon Avroluk cezayı eleřtirmiřtir²⁴.

EEP ve S&D gruplarının Türkiye'nin üyeliğini dini kavramlar üzerinden tartişmasını ALDE grubu yeleri eleştirmektedir. Dini konular üzerinden değil, jeostratejik önem ve ekonomik potansiyeller üzerinden bir tartişmanın yürütülmesini savunmaktadırlar. Ayrıca grup, EEP'yi imtiyazlı ortaklık önerisini getirdiği için de eleştirmektedir. ALDE'nin diğer gruplardan farklı görüş benimsediği en önemli nokta ise, Ermeni soykırımı iddialarıdır. Osmanlı Devleti döneminde gerçekleşen olaylardan günümüz Türkiyesinin sorumlu tutulamayacağını savunmaktadır ve bu iddiaların kabul edilmesi Őartını savunanları eleştirmektedir.

4. Avrupa Serbest İttifakı/Yeşiller Grubu (Greens/ALE - Group of the Greens/European Free Alliance)

Yeşiller hareketi, 70'li yıllarda birçok Avrupa ülkesinde, yeni bir siyasi güç olarak ortaya çıkmıştır. 1984 yılında yapılan ikinci doğrudan Avrupa Parlamentosu seçimleriyle, ilk kez Avrupa siyaset sahnesine giriş yapmıştır. Bu grup, çevreyi koruma, barış ve sosyal adalet, adil küreselleşme ve insan hakları açısından Avrup'a'yı dünya lideri yapma amaçları için mücadele etmektedir.²⁵ Haziran 2009 seçimlerinde Yeşiller, önemli bir başarıya imza atarak 46 sandalye kazanmıştır. Fakat yeni ye ülkelerin 12'sinden sandalye

²³ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

²⁴ AP Genel Oturumu, 5 Mayıs 2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090505+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 14 Aralık 2011).

²⁵ <http://www.greens-efa.eu/documents/69-policy-papers.html> (Erişim Tarihi 02 Aralık 2011).

kazanamamıştır. Grup 55 AP milletvekiliyle AB Parlamentosu'ndaki dördüncü en büyük grup olmaya devam etmektedir.²⁶

Türkiye'nin üyeliği ile ilgili olarak Avrupa Serbest İttifakı/Yeşiller Grubu (Greens/ALE) parlamenterleri, Türkiye konusunda Parlamento'daki bölünmüşlüğe dikkat çekmiştir. Aslında Parlamento'nun, "evet" dediği durumlarda bile "hayır"ı umduğunu ve bunun ikiyüzlü bir yaklaşım olduğunu savunmaktadırlar. Joost Lagendijk Parlamento'daki konuşmasında *"Eğer şimdiki Türk hükümeti, Kıbrıs sorununu çözmek için fırsatları değerlendirseydi, eğer hükümet en azından işkencenin önlenmesi gibi pratikte uzlaşılabilir reformları yasalaştırabilseydi, Leyla Zana gibi hükümlüleri serbest bıraksaydı, AB'nin böyle bir ülkeyi dışarıda bırakması için bir sebebi olmazdı"* demiştir. Türkiye AB yönünde ilerlemiyorsa daha fazla tolere edilmemesi gerektiğini savunmaktadır²⁷.

Satu Hassi ise, Türkiye konusunda daha olumlu yaklaşmıştır. Kafkas ve Akdeniz kültürlerinin izleri görülen Türkiye'nin kültürel kökleri, Avrupa'daki birçok ülkeden farklı olduğu için Türkiye'nin üyeliğinin Avrupa kültürünü zenginleştireceği inancını taşımaktadır. Barışı güçlendirme amaçlı olarak AB'nin genişlemesinin, dolayısıyla Türkiye'ye verilen sözlerin tutulmasının zamanıdır. Hassi ayrıca İslam'ın bir engel olarak görülmesini eleştirmiştir. Eğer İslam bir sorun teşkil etseydi, Avrupa'da Finlandiya'nın toplam nüfusunun 3 katı kadar, yaklaşık 15 milyon Müslüman'ın AB üyesi ülkelerde ikinci sınıf vatandaş olarak yaşıyor olması gerekirdi. Türkiye'nin demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü, azınlıkların haklarına saygı gösterme ile ilgili kriterleri sağladıktan sonra, üyeliği konusunda başka bir engel kalmayacağını vurgulamıştır.²⁸ Greens/ALE grubu sözcüsü Joost Lagendijk, Türkiye'nin demokratik standartı tutturabilmesinin ancak AB'nin Türkiye'ye tam üyelik sözünü tutmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir.²⁹

Greens/ALE parlamenterleri Türk asıllı Cem Özdemir, hem Diyarbakır'da ve Kızıltepe'de Türk polisinin orantısız güç kullanımını hem de provokasyonları dolayısıyla PKK'yı kınamıştır. Şehirlerde tutunmaya çalışan ya da köylerine geri dönmek isteyen Kürtlere, ne PKK'nın askeri kanadının, ne de Türk ordusunun ya da Türkiye'deki "derin devletin" oyununa gelmeleri çağrısında bulunmuştur. AP'deki parlamenterlerin bu konuyu doğru olarak anlayabilmesi için Türkiye'de mevcut olan sivil toplumdaki tartışmalara göz atması gerektiğini savunmuştur.

²⁶ <http://www.greens-efa.eu/about-us/50-history.html> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

²⁷ AP Genel Oturumu, 19 Kasım 2002, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20021119+ITEM-002+DOC+XML+V0//EN&language=MT> (Erişim Tarihi 12 Kasım 2011).

²⁸ AP Genel Oturumu, 13 Aralık 2004, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20041213+ITEM-010+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Kasım 2011).

²⁹ AP Genel Oturumu, 5 Mayıs 2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090505+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 14 Aralık 2011).

Özetle, Türkiye'deki Kürt kimliği devlet tarafından mutlaka resmen tanınmalıdır. Kürtleri asimile etme politikası bir hatadır. Türk devleti Kürtlerin ve tüm vatandaşlarının güvenini geri kazanmalıdır. Özdemir, son olarak PKK'nın resmi müzakere ortağı olmasında ısrar eden hiçbir yaklaşımın barışçıl çözüm olamayacağı ifade etmiştir³⁰.

Greens/ALE grubu adına konuşan Héléne Flautre, demokratik açılımın çok cesur bir adım olduğunu ama beraberinde bazı çelişkileri getireceğini belirtmiştir. Kürt sorunu ile ilgili siyasi diyalog kurulmasını sağlayabilecek DTP'nin kapatılmasını ve parti üyelerinin bazılarını siyasi yasak getirilmesini bu çelişkilerden biri olarak yorumlamıştır. Flautre, Kürtlere devlet eliyle uygulanan şiddetin sonucu olarak trajik yaralar açıldığını, dolayısıyla Türkiye'nin demokratikleşme sürecinin merkezine Kürt sorununun koyulması gerektiğini belirtmiştir. Fikir özgürlüğü, basın özgürlüğü ve işkenceye karşı mücadele konularında Türkiye'nin Kürtlere karşı uyguladığı muamele, ülkenin bu demokratikleşme sürecinde kara lekedir. Ayrıca, hükümetin yeni bir anayasa taslağı oluşturmaları, siyasi partiler kanununda reformlar gerçekleştirmesi ve yargı sisteminin bağımsızlığının sağlanması konusunda cesaretlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir³¹.

Greens/ALE siyasi grubu, Ermeni Sorunu konusunda ise, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde Ermenilere karşı soykırım uygulandığını inkar edecek tek kişinin bile olmadığını, Avrupa Birliği'ne katılmak isteyen her ülke için ideoloji ve medeniyet bağlamında bir gereklilik olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Ermeni soykırımını kabul ederek Türkiye'nin her medeni toplum gibi geçmişteki hatalarıyla yüzleşmesi gerektiğini savunmaktadır. Greens/ALE, PhillippeMorillon'un raporu üzerine yaptığı değerlendirmede, Azerbaycan ve Türkiye arasında özel bir ilişki var olduğu için, Türkiye'nin Kafkas komşularıyla ilişkilerini düzeltmesi gerektiğini belirten maddeye katıldıklarını, fakat Avrupa Birliği'ne üyelik için aday olan bir ülkenin Ermenistan'a ticari ambargo uygulamasının kabul edilemez olduğunu belirtmiştir. Özellikle Hazar Denizi'nden Akdeniz'deki Ceyhan Limanı'na petrol taşıyan boru hattının inşası projesinde Türkiye anahtar rol oynarken, Ermeni Soykırımını kabul ederek, diplomatik ve ticari ilişkilerin normalleştirilmesi çağrısında bulunmuştur³².

Greens/ALE parlamenterleri, Türkiye'nin üyeliğini destekleyen partilerin ve parti gruplarının bu düşüncelerini savunurken dahi Türkiye'nin üye olamayacağı ihtimaline güvenerek hareket ettiklerini öne sürmektedirler. AB içinden bu üyeliği veto edecek ülkelerin varlığına güvenerek üyelik

³⁰ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

³¹ AP Genel Oturumu, 20 Ocak 2010, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20100120+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 02 Ocak 2011).

³² AP Genel Oturumu, 14 Kasım 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20001114+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN&language=MT&query=INTERV&detail=2-066> (Erişim Tarihi 11 Kasım 2011).

destekleniyormuş gibi davranılarak ikiyüzlü bir tutum sergilenmektedir. Bu çelişki, Türkiye-AB ilişkilerine olumsuz yansiyarak güven boşluğu yaratmaktadır.

5. Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu (ECR - European Conservatives and Reformists Group)

Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu (ECR), Avrupa Parlamentosu içinde etkili, açık, esnek ve federalizm karşıtı bir gündemi savunan siyasi bir gruptur.³³ Avrupa Parlamentosu'nda federalist olmayan merkez ya da merkez sağ bir grubun kurulmasının Avrupa demokrasisi için faydalı olduğunu belirtmektedirler. ECR Grubu, realizm, açıklık, sorumluluk ve demokrasi temelinde AB için acil reform gereğinin bilincinde, ulusların egemenliğine saygılı, ekonomik iyileşme, büyüme ve rekabet odaklı ilkeleri benimsemektedir. Bireysel özgürlük, kişisel ve ulusal refah için nihai katalizör olarak serbest girişim, serbest ve adil ticaret ve rekabet, en alt seviyede devlet düzenlemesi, daha düşük vergi ve küçük devleti savunmaktadırlar. Enerji konusunda, sürdürülebilir ve temiz enerji kaynaklarının arzına dikkat çekilmiştir. Operasyonel açıdan, Avrupa'daki genç demokrasiler için destek oluşturabilecek NATO içinde yeniden canlandırılan transatlantik ağırlıklı güvenlik ilişkilerini desteklemektedirler.³⁴

Türkiye'ye adaylık statüsünün verilmesi ECR tarafından ağır şekilde eleştirilmiştir. Eleştiriye sebep olan, Türkiye'nin her ne kadar demokratik olsa da, kesinlikle Batılı anlamda bir demokrasi olarak görülmeyeceğidir. ECR için, Türkiye, laik bir devlet olsa da, kültürü ve tarihi üzerinde Hıristiyanlık damgası taşıyan Avrupa Birliği üye ülkelerinden farklı görülmektedir. ECR parlamenti Belder'e göre, eğer Türkiye AB üyesi olursa, "Avrupa" kelimesi silinmelidir. Hıristiyanların Türkiye'de yaşadığı sorunlardan yola çıkarak, AB ile Türkiye arasında birçok alanda yakın işbirliği kurulabileceğini, fakat adaylık statüsünün bir hata olduğunu belirtmiştir.³⁵

ECR parlamenti Belder, Oostlander raporu üzerine yapmış olduğu konuşmasında Türkiye ile müzakerelerin başlayamaması önündeki engelleri sıralamıştır. Belder'e göre, ordunun Türk devleti ve toplumunda baskın pozisyonu, dini azınlıklara, özellikle Hıristiyanlara uygulanan ayrımcılık ve son olarak Kürt sorunu önemli engellerdir. AKP Hükümeti'ni Müslümanların dini

³³ <http://www.ecrgroup.eu/jose-manuel-barroso-at-ecr-group-meeting-3.html> (Erişim Tarihi 05 Şubat 2011).

³⁴ <http://www.ecrgroup.eu/policy-prague.asp> (Erişim Tarihi 06 Şubat 2011).

³⁵ AP Genel Oturumu, 19 Kasım 2002, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20021119+ITEM-002+DOC+XML+V0//EN&language=MT> (Erişim Tarihi 12 Kasım 2011).

özgürlüklerini savunmasına rağmen, aynı anayasal hakları gayrimüslimlere sağlamadığı gerekçesiyle eleştirmektedir.³⁶

Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu, Türkiye'nin üyeliği konusunda onu oluşturan temel öğeler üzerinden eleştirisini geliştirmiştir. Türkiye'nin Batılı anlamda bir demokratik ve laik ülke olmadığını savunarak, Avrupa Birliği üyeliğine bu temel prensipleri sağlamadığı gerekçesiyle karşı çıkmaktadır.

6. Avrupa Birleşik Solu/İskandinav Yeşil Solu Konfederasyon Grubu (GUE/NGL- *Confederal Group of the European United Left – Nordic Green Left*)

Avrupa Birleşik Solu/İskandinav Yeşil Solu Konfederasyon Grubu (GUE/NGL) sol kanat siyasi grubudur ve 1995 yılından bu yana AP'de sandalye sahibidir. Grup, reformist ve devrimci çizgi arasında gidip gelmektedir. Dolayısıyla grup, hemen hemen her konu başlığı için farklı bir siyasi pozisyon almaktadır. Örneğin, grup, ortak karar usulü sayesinde Avrupa kurumlarını bir ölçüde etkileme inisiyatifine sahip olduğu için kendini "AB'nin içinden" görmektedir. Fakat, aynı zamanda Maastricht Antlaşması'nı yürürlükten kaldırma arayışı içinde kendini "AB'nin dışından" olarak değerlendirmektedir. Maastricht Anlaşmasının onaramadığı demokrasi açığı'nın giderildiği ve neo-liberal para politikalarından bağımsız bir Avrupa hedeflenmektedir. Grubun temel amacı milli parlamentolar ile Avrupa Parlamentosu arasında ikinci bir konferansın toplanması ve 1966 yılı için planlanan anlaşmayı gözden geçirme sürecine dair halk oylaması ile vatandaşların geniş katılımını teşvik etmektir. İstikrarlı barış, askeri araçlarla değil; ancak demokrasinin tüm dünyada güçlenmesi, istikrarsızlığın ve aşırı güç yoğunluğunun oluşması, ayrıca, geniş boyutta göçün, ırkçılığın ve yabancı düşmanlığının ana nedeni olan "merkez" ile "çevre" arasındaki ayrımın azaltılması için faaliyet göstermektedir. Bu görüşle, grup için Avrupa Birliği'nin Avrupa merkezli bakış açısı ve sadece ayrılıkların artmasına ve çevresel, sosyal ve politik risklerin oluşmasına hizmet eden mevcut gelişme modelinin düzeltilmesi hayati önem taşımaktadır.³⁷

GUE/NGL, Türkiye'nin üyeliğine karşı yönde görüş belirtmiş ve bu görüşlerini üyelik öncesinde ve sonrasında Türk halkının kazanacak hiçbir şeyi olmadığı temelinde savunmuştur. Aksine, Türkiye'nin üyeliği ülkenin demokratikleşmesini tam tersi yönünde etkileyecektir. Üyelik sonrası, Türkiye'ye yapılacak yardımlarda AB'ye vergi ödeyenlerin paraları askeri rejimi ile insan haklarını çiğneyen bir yönetime verilecektir. Bu zamana kadar yapılan yardımlar, Kürtlerin bastırılması ve Kürt sorununa çözüm üretmenin inkarına

³⁶ AP Genel Oturumu, 4 Haziran 2003, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20030604+ITEM-004+DOC+XML+V0//EN&language=LV> (Erişim Tarihi 30 Ekim 2011).

³⁷ <http://www.guengl.eu/showPage.php?ID=639&LANG=1&GLANG=1> (Erişim Tarihi 17 Şubat 2011).

harcanmıştır. Konsey tarafından sağlanan ödenekler, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal gelişimi için değil, Türk Devleti'nin cezaevlerine barbarca saldıran, onlarca siyasi mahkumu açlık orucunda öldüren, çocuklara kötü davranan hatta mahkum eden baskıcı organlarını desteklemek için kullanılacaktır. Kıbrıs'ta adanın % 38'inin işgalinin halen devam ettiğini ve Türk tarafının bunu çözüm olarak kabul ettiğini söyleyen GUE/NGL'in Yunan parlamenti Korakas, grubun Türkiye'nin üyeliğine karşı yaklaşımını tekrar belirtmiştir. Dayanışma ve kardeşlik duygularının Türkiye'de mağdur olan insanlarla birlikte olduğunu söyleyen Korakas, Konsey'in önerisinin reddedilmesi gerektiğini, Swoboba'nın raporundaki demokrasi beyanlarını ikiyüzlü olarak nitelmiştir³⁸.

Kıbrıs konusunda Yunan parlamenti Triantaphyllides, Türkiye'nin AB üyesi diğer 24 ülkeyi tanıdığı gibi Kıbrıs Cumhuriyeti'ni de tanıması gerektiğine vurgu yapmıştır. Türklerin, AB toprağı olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin % 38'ni işgal etmelerinin hiçbir anlamı yoktur. Türkiye'ye üyelik için düşen görev, bölgesel tansiyonu azaltmak ve bölgenin yararına olması için komşularıyla iyi ilişkiler geliştirmektir. GUE/NGL hiçbir zaman ekonomik izolasyonu ya da Kıbrıslı Türk yurttaşların zor şartlar altında yaşamasını amaç edinmemiştir. Bunun yanında, Grup, Kıbrıslı Türkler için mali düzenlemeyi desteklemiştir. GUE/NGL'ye göre sorunun temelinde, Kıbrıslı Türklere Rumlar tarafından uygulanan sözde "ambargo" değil, Türkiye'nin işgali ve işgalci rejimi ve işgal edilen bölgelerin milli ekonomisiyle bağı yatmaktadır³⁹.

Türkiye ile müzakereler başladıktan sonra GUE/NGL grubu adına konuşan Feleknas Uca, müzakereleri desteklediklerini fakat sonrasında yaşananları onaylamadıklarını belirtmiştir. Diyarbakır'da ve çevre illerde 278 kişinin gözaltına alınması, üçü çocuk 15 kişinin hayatını kaybetmesi ve Başbakan Erdoğan'ın, kadınların ve çocukların öldürülmesinin terörizmin araçlarıyla mücadele için gerekli müdahaleler olduğunu söylemesi GUE/NGL tarafından "korkunç bir tablo" olarak nitelendirilmiştir. Grup ayrıca, Türk hükümeti ve ordusu demokrasi ilkelerine saygı duymamaya ve insan haklarına aykırı davranmaya devam ederse müzakerelerin askıya alınmasından yanadır.⁴⁰

Kürt sorunu ile ilgili olarak söz alan GUE/NGL parlamenti Francis Wurtz, Türkiye'nin ilk defa Kürt sorununu askeri güç kullanmadan çözmeye çalışması ve Ermeni soykırımıyla da yüzleşmek için geçmişine bakmasını olumlu karşıladıklarını belirtmiştir. Grup, Türkiye'nin aynı ruhla hareket ederek Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanıması ve askerlerini çekmesini, ayrıca Kıbrıslı deniz ve hava

³⁸ AP Genel Oturumu, 14 Şubat 2001, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20010214+ITEM-002+DOC+XML+V0//EN&language=SL> (Erişim Tarihi 06 Aralık 2011).

³⁹ AP Genel Oturumu, 13 Aralık 2004, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language=EN&pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20041213+ITEM-010+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Kasım 2011).

⁴⁰ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

araçlarının liman ve havaalanlarına girişine tam saygı göstermesini talep etmektedir.⁴¹

Ermeni soykırım iddialarıyla ilgili olarak GUE/NGL adına söz alan Yasmine Boudjenah, Fransa Milli Senatosu'nun Ermeni Soykırımını tanımasının Türkiye'yi barbar ulus ilan etmek anlamına gelmediğini ifade etmiştir. Aksine, Türkiye'nin ancak geçmişiyile yüzleşerek büyüyeceğini belirtmiştir. Boudjenah'a göre, Türkiye'nin geçmişini görmeden Avrupa Birliği'ne üye olarak kabul edilmesinin, devlet şiddetinin uygulandığı bir dünyada Birliğin güvenilirliğini ortadan kaldıracaktır ve halen Kürtlerin baskı altında tutulması ve bunun inkar edilmesi kabul edilemez gerçeklerdir. Mihail Papayannakis ise, Ermeni soykırımının Türkiye'nin Birliğe katılımı için önkoşul olmaması gerektiğini savunmaktadır. Fakat, Türkiye'nin gerçekten demokratik bir ülke olabilmesi için geçmişiyile birlikte yaşamayı öğrenmelidir.⁴²

Avrupa Birleşik Solu/İskandinav Yeşil Solu Konfederasyon Grubu, özellikle insan hakları ve Kürt sorunu konularında ilerleme sağlanması için teşvik yaratması sebebiyle Türkiye için üyelik sürecinin önemine dikkat çekmektedir. Bu süreç tam üyelikle sonuçlanmasa bile, Türkiye hem tarihiyle yüzleşmek hem de mevcut durumu iyileştirmek için önemli adımlar atmaktadır.

7. Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu (EFD - Europe of Freedom and Democracy Group)

Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu sağ kanatta yer alır ve Avrupa şüpheli anlayışa sahiptir. Aşırı sağcı ve sert bir söyleme sahip olan bu siyasi grup, parti programında, Avrupa Birliği'nde halkların farklılıklarını öne çıkararak, ulus devletler arası işbirliği ve özgürlük çağrısında bulunmaktadır. Bu grup, egemen Avrupa Devletleri arasında açık, şeffaf, demokratik ve hesap verme konusunda sorumlu bir işbirliğinden yanadır. Avrupa'nın bürokratikleşmesini ve tek, merkezi bir Avrupa süper devletinin inşasını reddetmektedir.⁴³ Avrupa'nın milletleri ve halklarının kendi sınırlarını koruma ve kendi tarihi, geleneksel, dini ve kültürel değerlerinin güçlendirilmesi hakkını savunur. Bu grup, parti programında, yabancı düşmanlığı ve anti-semitizm gibi her türlü ayrımcığı reddettiğini ilan etmiştir.⁴⁴

Türkiye'nin üyeliği ile ilgili olarak EFD adına söz alan Roger Knapman, Türkiye konusunda yapılanın ikiyüzlülük değil, korku kaynaklı hareketler olduğunu belirtmiştir. Eğer Türkiye gerçekten tam üye olursa, AB projelerinden halkın desteğinin çekileceği korkusunu, Türkiye konusunda gel-git yaşanmasının sebebi olarak görmektedir. Türkiye'nin üyeliğine karşı olduğunu

⁴¹ AP Genel Oturumu, 28 Eylül 2005, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20050928+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 16 Eylül 2011).

⁴² AP Genel Oturumu, 14 Kasım 2000, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20001114+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN&language=MT&query=INTERV&detail=2-066> (Erişim Tarihi 11 Kasım 2011).

⁴³ <http://www.efdgroupp.eu/the-group/political-platform.html> (Erişim Tarihi 1 Şubat 2011).

⁴⁴ <http://www.efdgroupp.eu/the-group/statutes/145-statutes-of-the-europe-of-freedom-and-democracy-group.html> (Erişim Tarihi 1 Şubat 2011).

açıkça ifade eden grup, sürecin ilerlemesinden ve bu sayede AB'nin kendini imha etmesini izlemekten hoşnutsuzluk duymaktadır.⁴⁵

EFD adına konuşan Gerard Batten, Türkiye'nin üye olmak istemesindeki asıl sebebin İngiltere ve Almanya'nın vergi ödeyenleri üzerinde parazit bir millet olmak için ya da işsizlerini ve suçlularını İngiltere'ye ihraç etmek için olduğunu savunmuştur. Grup, Türkiye'nin üyeliğine karşıtlığını bir kez daha dile getirmiştir.⁴⁶ Georgios Georgiou ise, grubun daha önceki hassasiyetlerini tekrarlamıştır. Türkiye'yi "Aşyalı davranışları olan" bir ülke olarak nitelmiş ve Avrupa'ya dahil olduğunda nasıl bir gelecek beklediği konusuna şüphe ile yaklaştığını belirtmiştir.⁴⁷

EFD grubu adına söz alan Bastikan Belder, Türkiye-AB ilişkilerini geçmişe yönelik değerlendirmiştir. Türkiye'ye 1999 yılında adaylık statüsünün verilmesini ve 2005'te müzakerelerin başlatılmasını "hayati hata" olarak nitelendirmiştir. Türkiye'nin geçmişinin Konsey ve Komisyon tarafından gözardı edilerek değerlendirme yapılmasını eleştirmiştir. Kemalist kamp ile AKP'nin etrafında yer alan muhafazakar – dinci cephe arasında bir çatışma varmış gibi gösterildiğini iddia etmiştir. Ergenekon Davası'nı, birçok tanınmış Kemalistin yargılandığı dava olarak nitelendirmiştir. Türkiye konusunda, yapılan hatalarda ısrar etmek yerine, bu hatalardan dönülmesi çağrısında bulunmuştur.⁴⁸

Kürt sorunu ile ilgili olarak EFD grubu, Parlamento içinden PKK'lıları "terörist" olarak nitelleyen parlamenterleri eleştirmektedir. Özgürlük için savaşanları terörist ilan etmeyi ve Türkiye'nin saldırılan taraf olduğunu söylemeyi eleştirmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin bir AB ülkesinde halen asker bulundurmasına da dikkat çekmiştir. Yunan parlamenterleri Georgios Georgiou, bu değerlendirmeleri yaparken konuşması tartışmayı yöneten Başkan tarafından kesilmiştir.⁴⁹

Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu, PKK'yı özgürlük için savaşanlar olarak tanımlayarak diğer siyasi parti gruplarından farklı bir tutum sergilemektedir. Bu tutum, terörist faaliyetlerde bulunduğu için PKK'yı terörist gruplar listesine dahil eden uluslararası toplum kararlarıyla ve AB kurumlarıyla çelişmektedir. EFD, AB üyeliğinin sadece Türkiye'nin çıkarlarına hizmet edeceği, karşılığında Birliğe zarar vereceği savı ile Türkiye ile müzakerelerin sürdürülmesini onaylamamaktadır.

⁴⁵ AP Genel Oturumu, 28 Eylül 2005, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20050928+ITEM-003+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 16 Eylül 2011).

⁴⁶ AP Genel Oturumu, 6 Nisan 2006, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20060406+ITEM-011+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 23 Eylül 2011).

⁴⁷ AP Genel Oturumu, 21 Mayıs 2008, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20080521+ITEM-004+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 8 Ekim 2011).

⁴⁸ AP Genel Oturumu, 5 Mayıs 2009, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20090505+ITEM-014+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 14 Aralık 2011).

⁴⁹ AP Genel Oturumu, 27 Ekim 2007, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20071024+ITEM-004+DOC+XML+V0//EN> (Erişim Tarihi 22 Eylül 2011).

Sonuç

Avrupa Parlamentosu'nun ilk öncülü olarak açılan AKÇT'nin Ortak Meclisi'nde temsilcilerin siyasi yakınlıklara göre oturmaları klasik anlamda parlamentolara benzer bir yapıya dönüşmenin ilk adımını oluşturmuştur. Ortak Meclis'in kurulmasının akabinde, Hıristiyan Demokratlar, Sosyalistler ve Liberaller olmak üzere Avrupa genelinde hakim olan siyasi görüşleri temsilen siyasi parti grupları kurulmuştur. Siyasi parti grupları, benzer görüşlere sahip partilerin bir araya gelerek kurdukları ve Parlamento içinde ulusal düzeydeki partilere benzer yapılardır.

AB üye ülkelerinin kendi seçim sistemlerinde ve nüfuslarıyla orantılı sayıda seçilen parlamenterler için bir siyasi parti grubunun üyesi olmanın birçok avantajı bulunmaktadır. Özellikle uzmanlık gerektiren konulardaki oylamalar öncesi gerçekleştirilen grup toplantılarında parlamenterler, konunun uzmanlarınca bilgilendirilirler. Bu sayede parlamenterler kendi siyasi görüşleri ve bağlı buldukları parti grubunun görüşlerini dikkate alarak karar verebilirler.

Önceki parlamento dönemleri göz önünd bulundurulduğunda, Parlamento'da günümüze kadar sosyalistlerin ve sosyal demokratların, çevrecilerin, komünistlerin ve aşırı solcuların, bölgeselcilerin, liberallerin ve liberal demokratların, muhafazakarların ve Hıristiyan demokratların, ulusal muhafazakarların ve Avrupa şüphecilerinin siyasi grup oluşturduğu görülmektedir. Parlamento içindeki toplam siyasi parti grubu sayısı her dönem için yedi ile on arasında farklılık göstermiştir. Hıristiyan Demokrat ve Sosyal Demokrat parti grupları Parlamento içinde en etkili olan gruplardır. Doğrudan seçimlerin ilk kez yapıldığı yıl olan 1979'dan 1999 seçimlerine kadar Parlamento'daki en büyük siyasi parti grubu Sosyalistler olmuştur. Fakat 1999 seçimleri sonrasında meclisteki sayısal üstünlük, Avrupa Halk Partisi (Hıristiyan Demokratlar) ile Avrupalı Demokratların kurduğu ittifak olan EEP-ED'ye geçmiştir. 2009 yılında yapılan en son AP seçimleri sonrasında bu ittifak bozalsa da Avrupa Halk Partisi sayısal üstünlüğünü korumaya devam etmiştir.

Çalışmamızda, AB'ye aday olan Türkiye'nin adaylık statüsünü kazandığı Helsinki Zirvesi (1999) sonrası AP'de yer alan siyasi grupların Türkiye ile ilgili siyasi konulara olan yaklaşımları aktarılmıştır. Türkiye'nin AB üyelik süreci, Kıbrıs sorunu, Ermeni soykırım iddiaları, insan hakları ihlalleri, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması, Türk ordusunun sivil politika üzerindeki etki alanının sınırlandırılmaması ve Kürt sorunu değerlendirmelerde öne çıkan konu başlıklarıdır.

Muhafazakar bir parti grubu olan Avrupa Halk Partisi Grubu (EEP), Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini AB üyeliği öncesinde karşılaması gerektiğini fakat, Türkiye'nin gerekli anayasal düzenlemeleri gerçekleştirebilecek güçte olmadığını savunmaktadır. Bu gruba göre, Türkiye bulunduğu coğrafyada AB'nin ihtiyaç duyduğu bir müttefiktir. Bu bağlamda, Hıristiyan ve Müslüman dünya arasında iyi ilişkilerin kurulması için hem siyasi hem de ekonomik ilişkiler

devam ettirilmelidir. Türkiye'ye tam üyelik yerine ayrıcalıklı ortaklık önerilmesinden yanadır. EPP, Kıbrıs konusunda işgalci olarak nitelediği Türkiye'nin adadan askerlerini çekmesinden ve Ermeni soykırımı iddialarını kabul etmesinden yanadır. Kürt sorunu ile ilgili olarak EPP, bölgeye barış getirilmesi gerektiğini ve Türk ordusunun bölgeye kontrolsüz müdahalelerinin, yaşanan sorunları arttırdığını savunmaktadır.

Avrupa Sosyalistler Parti Grubu (S&D), Türkiye'ye ayrıcalıklı ortaklık teklif edilmesine karşıdır. Türkiye'nin dini ve sosyal farklılıklarıyla AB'ye kabul edilmesinin, Avrupa'nın Hıristiyan kulübü olmadığını ve sahip olduğu değerlerin evrenselliğinin kanıtı sayılabileceğini savunmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ile ilgili sorunlarla ilgili Helsinki Zirvesi sonrası önemli ilerlemelerin kaydedildiğini belirterek, özellikle Kürt sorunun çözümüne yönelik demokratik açılımı desteklemektedir. Ayrıca grup, Türk ordusunun siyasi gücünü muhafaza etmek için bölgedeki sorunları kullandığını ve bölgeye barışın gelebilmesi için ilk adımı hak isteyen Kürtlerin atması gerektiğini savunmaktadır.

Avrupa Liberal Demokrat ve Reformist Grubu (ALDE) ise, Türkiye'nin AB'ye üyeliğine her zaman olumlu yaklaşmıştır. Türkiye'ye ayrıcalıklı ortaklık teklif edilmesinin Avrupa'da bir özgüven boşluğu yaratacağını savunmaktadır. Çoğunluğu Müslüman bir halka sahip olmasının engel oluşturmak yerine Türk nüfusun Avrupa'ya katkısının büyük olacağını ifade etmektedir. Önceki yıllarda, Türkiye'yi Osmanlı Devleti zamanında işlenmiş suçlardan, dolayısıyla Ermeni soykırımı iddialarından sorumlu tutulamayacağını savunurken, Türkiye için müzakere tarihinin belirleneceği tarihlerde Türkiye'nin Ermeni soykırımı iddialarını kabul etmesi gerektiğini savunmaya başlamıştır. Grup, demokratik gerekliliklerin sağlandığı bir devlet yapısının inşası için Türk ordusuna biçilen siyasi rolü onaylamayarak Milli Güvenlik Konseyi'nin kaldırılmasından yanadır. Kürt sorunu için siyasi diyalogun teşvik edilmesini ve Kemalist ideolojinin bu konuda çözüm üretmez olduğunu savunmaktadır.

Avrupa Serbest İttifakı/Yeşiller Grubu (Greens/ALE), Türkiye'de demokrasi ve insan hakları konusunda ilerleme kaydedilmesi için AB'ye tam üyelik sözünün tutulması gerektiğini savunmaktadır. Bu konuda, Türkiye ile müzakerelerde tam üyelik hedefinden sapılmaması gerektiğini ifade etmektedir. Kürt sorunu ile ilgili Türkiye'de esen olumlu havayı hoşnutsuzlukla karşılayan Grup üyeleri, AB'nin bu konuda her türlü desteği vermesi çağrısında bulunmuştur. Türkiye-Ermenistan ilişkileri ile ilgili olarak ekonomik açıdan bağların güçlendirilmesini, bu sebeple Türkiye'nin Ermeni soykırım iddialarını kabul ederek diplomatik ve ticari ilişkilerin normalleştirilmesini savunmaktadır.

Avrupa Muhafazakarlar ve Reformcular Grubu (ECR), Türkiye'ye adaylık statüsünün verilmesini ve müzakerelerin başlatılmasını ağır şekilde eleştirmektedir. Türkiye'nin Batılı anlamda demokratik ya da laik olarak nitelenemeyeceğini savunan Grup, Türkiye üye olursa Birliğin adının önündeki "Avrupa" kelimesinin kaldırılması gerektiğini iddia etmektedir. Türk ordusunun

devlet içinde ve halk üzerinde baskın pozisyonu, dini azınlıklara, özellikle Hıristiyanlara uygulanan ayrımcılık ve son olarak Kürt sorunu Türkiye'nin üyeliği önündeki önemli engellerdir. Grup ayrıca, AKP Hükümeti'ni bir yandan Müslümanların dini özgürlüklerini savunurken, diğer yandan aynı anayasal hakları gayrimüslimlere sağlamadığı gerekçesiyle eleştirmektedir.

Avrupa Birleşik Solu/İskandinav Yeşil Solu Konfederasyon Grubu (GUE/NGL), Türkiye'de reformların yapılması için gereken teşviki yarattığı için Türkiye'ye tam üye olacağı sözünün verilmesinden yanadır. Fakat, Kürt sorununa siyasi çözüm üretilmeden, demokrasi ve insan hakları ile ilgili reformlar hayata geçirilmeden, insan hakları alanında ve sınırlarla ilgili uluslararası hukuk sorunları çözülmeden Türkiye ile bir sonraki adıma geçilmemesi gerektiğini savunmaktadır. Müzakerelerin başlamasından sonra özellikle Diyarbakır ve Hakkari'de yaşanan insan hakları ihlallerini korkunç tablo olarak nitelemiştir. Ayrıca Grup, AB fonlarından aktarılan yardımların Kürtlerin baskılandırılması amacıyla kullanıldığını iddia etmektedir. Bunların yanında, Türkiye'nin geçmişiyle yüzleşmek adına Ermeni soykırımı iddialarını kabul etmesi gerektiğini savunmaktadır.

Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu (EFD), Türkiye'nin üyeliğine karşıdır ve son yıllarda ilişkilerde yaşananlardan memnuniyet duyduklarını ifade etmektedir. Avrupa Konseyi'nin ve Komisyonu'nun Türkiye'nin geçmişini unutarak adaylık statüsü vermesini ve müzakereleri başlatma kararı almasını hayati hata olarak nitelendirmektedir. Türkiye'nin üyelik konusundaki ısrarının arkasında işsiz halkının Avrupa'da çalışmasının önünü açmak olduğunu savunmaktadır. Grup, Kürt sorunu ile ilgili olarak PKK'nın özgürlük için savaşanlar olduğunu iddia etmekte ve PKK'nın terörist bir örgüt olduğunu savunan diğer siyasi parti gruplarını eleştirmektedir. Ermeni soykırımı iddialarının halen kabul edilmemesi, Alevilerin ve diğer gayrimüslim halkların özgürlüklerinin kısıtlanması sebebiyle Grup, ilişkilerin askıya alınmasından yanadır.

Sonuç olarak çalışmamız, Helsinki Zirvesi sonrasında Avrupa Parlamentosu'nda yer alan siyasi parti gruplarının Türkiye ile ilgili siyasi sorunlara yaklaşımlarını aktarmaktadır. Bu bağlamda, özellikle AB Antlaşması'nın 49. maddesinde üye ülkelerin Birliğe dahil edilmesi öncesinde AP'nin onayının alınması yönünde yapılan değişiklik sonrasında, Parlamento'da belirtilen görüşler ışığında hazırlanan raporlar önemli ipuçları taşımaktadır.

Approaches of Political Groups in the European Parliament to the Political Issues on Turkey Aftermath of the Helsinki Summit

Within the institutional structure of the European Union, the European Parliament (EP) is a vital institution to achieve democratic legitimacy due to being directly elected by people. The European Parliament has similarities with parliaments in the classical meaning. Since the inception of direct elections in 1979, every member state has been electing its parliamentarians according to the rules of its own electoral system and proportionate in number to its population. Political party groups are set up by members of the EP according to their political closeness, not their nationality. Party groups that have similar functions with parties at national level can contribute to the settlement of compromise culture in European politics. Up until today, socialists and social democrats, environmentalists, communists and radical left, regionalists, liberals and liberal democrats, conservatives and Christian democrats and Euro-skeptics have set up political party groups under the umbrella of the Parliament.

The process of Turkey's membership to the EU has been a long journey compared to other states' membership processes. The Helsinki Summit in 1999 was a crucial turning point in this process where Turkey has been recognized as a candidate state. In this study, the approaches to the political issues related to Turkey of political party groups in the European Parliament which its approval is needed to become a member state are conveyed. Political approaches of the political party groups are examined through content analysis of the official records of the EP debates on Turkey. Main issues are the Kurdish question, Armenian genocide allegations, human rights violations, limitations on basic rights and freedoms, political role of Turkish army and the Cyprus problem. Since the Helsinki Summit, three EP elections have been held and seven political party groups have been set up disregarding name changes of some groups from one parliament to the other.

Group of the European People's Party (Christian Democrats) (EEP) that has been the largest party group in the last three parliaments is in the opinion of privileged membership for Turkey. Turkey is not seen as a capable state for practicing the constitutional reforms made for a healthy democracy. Turkey should immediately remove its troops from Northern Cyprus and accept the Armenian Genocide allegations. The second largest group, Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats in the European Parliament (S&D), is in a favor of Turkey's full membership to the Union that will have a particular meaning to prove that the EU is not a Christian Club. S&D fosters the membership of Turkey by indicating Turkey's development with respect to human rights and Kurdish issue. Group of the Alliance of Liberals and

Democrats for Europe (ALDE) has a positive stand regarding Turkey's full membership as well. ALDE is strictly against privileged partnership of Turkey would be followed by lack of trust to the EU institutions. Group of the Greens/European Free Alliance (Greens/ALE) sees the full membership as a final target for Turkey during the negotiation process if Turkey recognizes the Armenian Genocide and engages in economic relations with Armenia to make a progress in diplomatic relations. This process is of great importance to achieve progress in democracy and human rights practices. European Conservatives and Reformists Group (ECR) is clearly against the full membership of Turkey, and accordingly criticizes the decisions made by the EU institutions that gave a candidate status to Turkey and opened the negotiations. Turkey can never be evaluated as a democratic or secular state in western context. If Turkey can become a member of the European Union, then the "Europe" word should be removed from the name of the Union. Confederal Group of the European United Left - Nordic Green Left (GUE/NGL) is against Turkey's full membership unless Turkey solves Kurdish problem through the democratic and peaceful ways. Even negotiation process should be suspended until a progress on border security and human rights practices that are currently in conflict with international law is made. Europe of Freedom and Democracy Group (EFD) evaluates giving a candidate status to Turkey as a fatal error in the history of the EU. Turkey's membership will cause a migration movement of unemployed people from Turkey to the European countries. EFD also disapproves the claims of other political party groups stating the Kurdish Workers Party (PKK) as a terrorist group.

Keywords: European Union, European Parliament, Political Party Groups, Turkey-EU Relations

Betül AYDOĞAN

***Dokuz Eylöl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi,
Kamu Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisidir.***